פסטיבל עכו: מי, מה, מתי, איפה

ברכות לבאי פסטיבל עכו 1991. לפניכם פסטיבל קטן, מאוזן, ויזואלי, מוסיקלי, פוליטי-אפוקליפטי, רוסי, ערבי וממוסגר למשעי. אלה שמופיעים שם לראשונה יתאוננו על האולם; אלה שמופיעים שם בשלישית וברביעית ידברו על קיפוח מתמשך; המעטים שעברו משם הלאה ימשיכו לטפח את הקשרים שהקפיצו אותם אל התיאטרון הממוסד

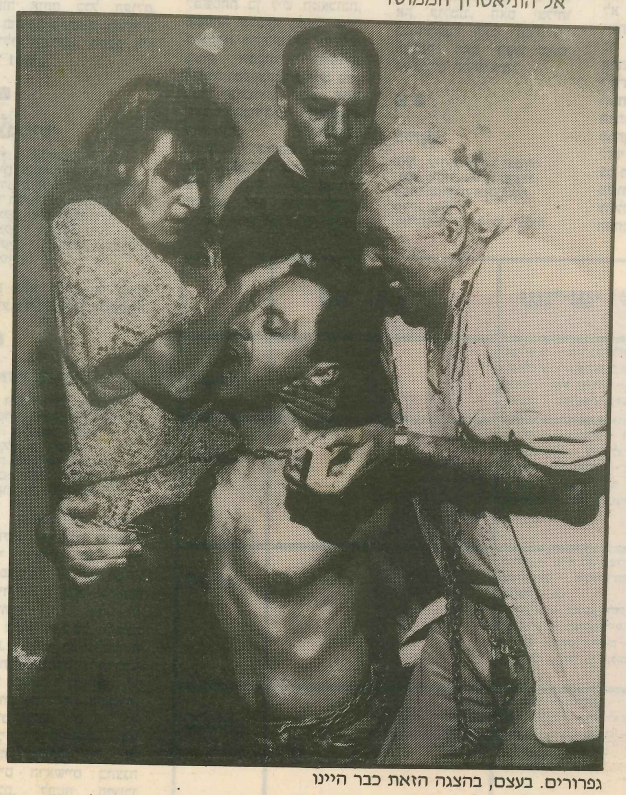

גפרורים. בעצם, בהצגה הזאת כבר היינו

מוצאי שבת של חג הסוכות תתקיים בעכו הפגישה השנתית של חברי המועדון החדרתי לתיאטרון. שמו הרשמי של המועדון: "הפסטיבל לתיאטרון אחר"; משך האירוע: ארבעה ימים; דמי הרשמה: הוצאות הנסיעה לעכו, ותקציב קטן אך הכרחי לקפה וחומוס. המהדרין רוכשים גם כרטיסים להצגות. השנה מחיר הכרטיס 30 שקלים.

כמו בכל מועדון חברתי, יש גם במועדון הזה קבוצות התייחסות שונות, וכדאי ללמוד את הכלים. המעגל החברתי החיצוני, והרחב ביותר, הוא קהל רוכשי הכרטיסים, שבחלקם הגדול הם "אנשי קהילת התיאטרון": סטודנטים, מורים לתיאטרון, שחקנים של תיאטרונים חובבים, במאים ושחקנים בקהילה, וכל מי שמרגיש שהוא שייך לעולם התיאטרון הישראלי. אבל זאת לא "הבראנז'ה".

אם אתה שייך למעגל החיצוני, תפקידך לנסות ולחדור לפחות לשכבת המעטפת של הבראנז'ה, כלומר, לאלה שמאמינים שהם כבר בפנים. את השיכבה הזאת מרכיבים כל אה שמשתתפים בפסטיבל בפעם הראשונה, ומאפיינת אותם מוזנחות שמעידה על עבודה קשה. הם נמצאים כאן כל היום ובכל שעה, והם רעבים לסימפטיה. כולם משוכנעים שלא נתנו להם אולם מספיק טוב, תפקיד מספיק טוב וכמות מספקת של יחסי ציבור. פחות מ-5% מהם ייקלטו בבראנז'ה. עוד כ-20% ייכנסו לקבוצת "החוזרים לעכו", והשאר יתחרו על מקומות עבודה במתנ"סים ובבתי ספר.

סימן ההיכר של מעגל ה"חוזרים לעכו" הוא הבעה עייפה וקווי מרירות מסביב לפה. כאן מדברים על קיפוח, לעתים קרובות בצדק. את מעט הזמן הפנוי שלהם מקדישים "חוזרי עכו" להיכרויות ויחסי ציבור. יותר קל לקבל תנאי הפקה סבירים, אם יש לך קשר טוב עם תפאורן ותיק ומנוסה כמו אלי סיני או איתן לוי, או מוסיקאי מנוסה כמו אלדד לידור. יש הרבה אנשים טובים ומוכשרים בקבוצת "חוזרי עכו". הסיכויים שלהם לחדור לתיאטרון הציבורי קטנים. הסטטיסטיקה מלמדת שמחזאים ובמאים שהתגלו בעכו (מעטים מאוד, אגב) נזקקו לשנה אחת בלבד כדי לחדור לתיאטרון הממוסד. מתקבל הרושם, שמי שחוזר לעכו ימשיך לחזור. מתוך שמונה הפקות המתחרות השנה בעכו, ארבע נכתבו על ידי ותיקי עכו, בהם ותיקים מאוד כמו יגאל עזרתי, סיני פתר ואלי דור-כהן, שכל אחד מהם חזור לעכו בתפקיד כזה או אחר בפעם השלישית או הרביעית.

אם יש לכם עניין באנשי משרד החינוך שקשורים בתרבות — מפקחים, וגם אחראים על תקציבים — בואו בבוקר. הם אנשים עסוקים. הם שילבו את עכו במסגרת סיור עבודה, ומקום הישיבה שלהם (מחוץ להצגות, כמובן) הוא בקפה כחצר הפנימית. שם יש שקט וצל, ומשרד העיתונות נמצא בטווח הצצה. את הפוליטיקאים המעטים שיגיעו — כמעט תמיד אורה נמיר — תפגשו ביום השלישי. חזהו אותה לפי הבגנה הנצחית ולפי מנהל הפסטיבל שילווה אותה. אל תחפשו אותה בבתי הקפה. היא באמת באה לראות הצגות.

מי שבא לעכו כדי לקדם את ענייניו המקצועיים, כדאי שיידע שהסיכויים שעכו תהיה קרש הקפיצה שלו לקריירה מזהירה ב"הבימה", קטנים ביותר. בשלוש השנים האחרונות הוצגו בעכו מחזות של 37 מחזאים. מתוכם נקלטו בתיאטרון המקצועי שניים: אהרן הרצוג, שמחזהו "עדיף כבר היה להישאר בחיים" זכה בפרס ב-'89, מעלה בעונה הקרובה מחזה חדש ב"חאן". כבר בימים אלה רץ ב"חאן" "לס מואה טמה " של אלדד זיו, שגם הוא הציג קודם בעכו. אם נראה לכם ששניים מתוך 37 זה לא הרבה, קחו בחשבון שזהו מספר המחזאים שחדרו למימסד בעשור הקודם: שמואל הספרי וחיים מרין. מבחינה סטטיסטית ניתן לתאר את השנים האחרונות כסיפור של הצלחה. כדאי רק לקחת בחשבון, שהסטטיסטיקה נעזרה כאן בעובדה שמנהל הפסטיבל בשתי השנים המוצלחות, ערן בניאל, הוא היום מנהל ה"חאן" — מה שאומר שחוץ מסטטיסטיקה צריך מזל, וגם קשרים לא מזיקים.

זאת אומרת שמי שרוצה להשתלב בתיאטרון הישראלי, כדאי שינסה להגיע לעכו, עם נתונים מתאימים. למשל: כדאי מאוד ללמוד אצל המורה הנכון. תלמידיו של חנן שניר, למשל, מתחילים מנקודת דינוק גבוהה יחסית, ובעיקר ב"הבימה". נאוה זיו (שחקנית) ואופירה הניג (במאית) לא נזקקו לעכו כדי להיקלט בתיאטרון הלאומי. אפשר גם לראות שהצלחה בעכו אינה ערובה להצלחה בחוץ. מיכאל כהנא, למשל, זכה להצלחה מרשימה בעכו, אבל כישלון אחד ב"הבימה" הספיק כדי שייצא מהמעגל. מסינג'ר קיבל צ'אנס ב"קאמרי" לאחר כישלון צורב ב"הבימה", וכך קרה גם למיכל פורת. הווה אומר, פסטיבל עכו נותן צ'אנס לבעלי הנתונים המתאימים, שהם בדרך כלל, הקשרים המתאימים.

יש יוצאים מן הכלל, כמו שמואל הספרי, אבל הם מעידים על הכלל, והכלל הוא שפסטיבל עכו הוא קרש קפיצה מצוין למנהלים. עודד קוטלר, המייסד והמנהל הראשון של עכו, בא לעכו לאחר ניהול תיאטרון חיפה ועבר משם למחלקת הדרמה בטלוויזיה, לתיאטרון נווה צדק ולפסטיבל ישראל. ערן בניאל הגיע לעכו ממחלקת הדרמה של קול ישראל, והוא מנהל היום את "החאן", ושמואל הספרי, שצמח בעכו, כותב ומביים בתיאטרון הממוסד ובקולנוע, ואף אחד לא יופתע כשיעבור עם סיום הקדנציה לנהל תיאטרון ציבורי. אולי את "הבימה", ובעצם, למה לא?

פסטיבל עכו 1991 קטן בהיקפו לעומת השנים הקודמות. כ-40 מופעים, לעומת כ-80 בשנה הקודמת ולפני שנתיים. הצמצום הוא בעיקר תוצאה של ויתור על הרבה מופעים לילדים, שעות סיפור ואירועי חוצות חצי-מקצועיים.

בחתירות משתתפות השנה שמונה הצגות. שלוש מהן הן הצגות בעלות מרכיב ויזואלי בולט: "הערב רוקדים", פרי עטם של יגאל עזרתי וסיני פתר, זו הפקה גדולה ומורכבת. לבימוי שותפים עזרתי וגבי אלדור, ואת התפאורה עיצב התפאורן הוותיק והמנוסה אלי סיני. הנושא הוא תולדות היישוב, הנשקפות מבעד לרצפת הריקודים של בית קפה ביפו. בגלל גודל ויוקר הפקה, יש לה סיכוי קטן לחיות מחוץ לעכו, אז זו ההזדמנות. הצגה שנייה ויזואלית היא "דון קישוט", הצגה לשני שחקנים ו-40 בובות, עם מוסיקה של אמן הגיטרה הוותיק באלדי אולייר.

אלי דור-כהן חוזר לעכו בנאמנות כמעט כל שנה. השפה הוויזואלית שלו תמיד עשירה ומרתקת, וההצגות שלו מלאות דמיון ובלתי אפשריות לגייר-דות. השנה מעלה דור-כהן את "שלדגים", בעקבות טקסט של יואל הופמן, עם שבעה שחקנים שרובם פנים חדשות. שלוש הצגות נוספות בתחרות מציגות פנים חדשות. רונן קפלן, יאיר טריבלסי ויואב כץ הם מחזאים בראשית הדרך. שני מחזות, "הנה בא אליהו" ו"מחזה לחג המולד", הם אפוקליפסה היסטורית, שיש להניח שיש בה איזו שהיא אמירה פוליטית. השלישי, "גפרורים", מתרחש במפעל בנגב. כל ההצגות קומפקטיות מבחינת מספר השחקנים. יש להניח שאם יעברו את מבחן הביקורת והשיפוט, יגיעו ל"הסימטה" בת"א וגם יופצו על ידי "אמנות לעם" בכל רחבי הארץ. קחו בחשבון.

אסטבן גוטפריד, שהעלה בשנה שעברה בעכו את "הבשורה על פי כריסטין", חוזר עם "ציונה לא תשאלי", גם זו אפוקליפסה, והיא מתרחשת לאחר היעלמה של מדינת ישראל. מנסיון השנה שעברה אפשר לנחש שבני נוער יאהבו אותה מאוד. ההצגה השמינית בתחרות היא הצגת המרכז לתיאטרון עכו: "ארבאייט מאכט פריי מטוישלנד אירופה". מי שראה את העבודה הקודמת של הקבוצה יודע שעבודות שלהם אסור להחמיץ, אבל לא בטוח שכדאי לראות הצגות שלהם במסגרת הפסטיבל. הן דורשות נשימה ומצב רוח אחרים. דודי מעיין וחבריו עובדים על ההצגה כשנה. היא נמשכת חמש שעות ומיועדת לקבוצה קטנה של צופים.

עד כאן החלק הרשמי של הפסטיבל, הבגוי לתפארת מוותיקים וחדשים, קצת ויזואליה וקורט פוליטיקה, שמורחקת אל אחרית הימים. מה שחסר זה קצת אידישקייט וקליטת עלייה. את זה מקבלים מחוץ לתחרות. במסגרת תיאטרון הקריאה יתקיים מרתון, בו יקראו יוצרים ושחקנים מסיפוריו, משליו ואגדותיו של רבי נחמן מברסלב. התיאטרון הישראלי-רוסי "נשר" יעלה בפסטיבל ארבע הפקות. הפקה נוספת בטעם רוסי היא הצגה לשני שחקנים של תיאטרון באר שבע, שכמעט כל יוצריה רוסים או עולים מרוסיה, ומביים אותה יורי לובימוב. מי שמרגיש שהרפרטואר עדיין לא מארון בשלמות, צודק. אבל לא לדאוג, יש גם הצגה עבריה, שעולה במסגרת הנקראת "תיאטרון חם". התיאטרון הקהילתי של פקיעין מעלה את "הפגישה האחרונה", מחזה מאת סלים חורי. ההצגה בערבית, ללא תרגום סימולטני.

אז יש "תחרות" ויש "מיוחד לפסטיבל" ויש "חממה" ו"תיאטרון חם" ו"תיאטרון קריאה" ו"ת-עודת בגרות" ו"מופעי חוצות". אפשר להגיד שמרוב מסגרות לא רואים את החמונה. ואפשר גם להגיד, שאחד מתהליכי ההתמסדות של מערכת אמנותית היא מידור ומסגור. מבחינת האמנים, ואולי גם מצד היצירה, עודף איזון והזירות גורמים איבון ונזק. לעומת זאת, קהל רוכשי הכרטיסים מרוויח, כשבוחרים כל הצגה בהקפדה וממקמים כל דבר במקום וברמה המתאימים לו. הקהל יראה וישפוט.

בואו נסדר לעכו

שיש ייץ